

виток органічного землеробства через розвинену інфраструктуру, а органічна продукція користується значним попитом серед споживачів. Виходячи з цього, актуальним є питання активізації розвитку органічного сільськогосподарського виробництва з метою підвищення конкурентоспроможності вітчизняного сільського господарства на внутрішньому і зовнішньому ринках.

Теоретичні і практичні аспекти розвитку органічного виробництва висвітлені у працях таких закордонних та вітчизняних учених, як Г. Антонюк, П. Барбері, Р. Безус, В. Вовк, Х. Кахілуото, М. Кобець, М. Шикуча, О. Шубравська та інших. Метою роботи є дослідження сучасної ситуації стосовно виробництва органічної продукції України та ЄС.

Загальна кількість земель в ЄС, зайнятих під органічним господарством складає 11,9 млн. га, що складає 6,7% від загальної кількості сільськогосподарських земель. Найбільша кількість земель під органічним господарством в Австрії - 21,3%, в Швеції - 18,3% та - Естонії 18,0%. Частка земель, зайнятих під органічним сільським господарством, в інших країнах ЄС, а також Ісландії, Норвегії та Швейцарії, які не входять до ЄС не досягає 15%.

За площами, відведеними під вирощування органічних зернових, олійних та овочевих культур, а також органічної картоплі Україна входить до ТОП-10 виробників у світі. Зокрема, наша країна союма за площами зернових, п'ята - за площами олійних, дев'ята - за площами картоплі, десята - в рейтингу виробників овочевих культур.

В Україні під ековиробництво зайнято тільки 400 тис. га землі. Це 1% від загальної кількості сільськогосподарських угідь. Залучено близько 250 органічних операторів (виробників, трейде-

рів). За даними Швейцарсько-українського проекту ГІВЛ, Україна посідає 11-е місце в Європі за обсягами виробництва екопродуктів. До 2020 року країна може стати одним з п'яти найбільших виробників органіки у світі.

За оцінками експертів світовий ринок споживання органічних продуктів складає близько 40 млрд. Європейський ринок має стійку тенденцію до подальшого зростання. Ринок ЄС щорічно зростає щонайменше на 10%.

Законопроект про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу й маркування органічної продукції в Україні максимально наближений до чинного законодавства Європейського Союзу та прийнятий Верховною Радою 10 липня 2018 року та вступить у дію через рік з дня його опублікування.

Висновки. На сьогодні особливо актуальним є вивчення й узагальнення реальних механізмів підвищення рівня розвитку виробничих органік-орієнтованих виробництв в Україні. Для розвитку органічного виробництва аграрної промисловості в контексті Спільної аграрної політики ЄС необхідною є цілеспрямована державна підтримка. Основні управлінські рішення мають стосуватись формування цілісного законодавчого забезпечення з органічного сільськогосподарського виробництва, що відповідає міжнародним вимогам торгівлі; створення відповідної інфраструктури; розробки національних стандартів з органічного сільськогосподарського виробництва відповідно до міжнародних стандартів, підвищення інвестиційної й інноваційної привабливості галузі в цілому та органічного способу виробництва; розробки фінансового механізму стимулювання виробників органічної сільськогосподарської продукції.

УДК 632.7:633.15

Лиса А.С., студентка 4 курсу факультету захисту рослин, біотехнології та екології
Кава Л.П., кандидат с.-г. наук, доцент кафедри ентомології ім. проф. М.П.Дядечка
Національний університет біоресурсів і природокористування України
E-mail: asid.love.poison@gmail.com

БІОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ КУКУРУДЗЯНОГО МЕТЕЛИКА

Кукурудза є однією з основних культур світу які вирощуються на зерно та фураж. Площі посівів та обсяги виробництва даної культури дуже великі, вона займає 3 місце після пшениці та рису. Відомо, що 15-20% вирощеного зерна використовується на продовольчі, 10-15% технічні і 70% кормові цілі. Світовий розвиток землеробства свідчить, що вирішити цю проблему необхідно як за рахунок розширення посівних площ, так і впровадження і удосконалення інтегрованої системи захисту від шкідливих організмів кукурудзи.

Стебловий кукурудзяний метелик (*Pyrausta nubilalis*) є найбільш шкідочинним шкідником кукурудзи. Цей шкідник вперше був описаний Хьюбером в 1976 році. В Європі кукурудзяний

метелик поширений всюди за виключенням найбільш північний районів. В Україні найбільша чисельність даного шкідника зафіксована в Дніпропетровській, Вінницькій, Київській, Волинській, Івано-Франківській, Хмельницькій, Черкаській області.

Дорослі гусениці зимують в середині стебла кукурудзи чи бур'янів. У 2018 р. початок залялювання було зафіксовано 27 травня і тривало до кінця червня. Сума ефективних температур вище 10°C, яка необхідна для проходження стадії лялечки рівна 90-110°C. В перший день утворення лялечки мали білий колір з розовуватим відтінком, а перед вильотом темно-бурого кольору. 15 червня розпочався виліт метеликів, а 10 липня - масовий виліт. У зв'язку із збільшенням трива-

лості заляльковування гусениць, виліт метеликів також розтягнутий. Самки мають недорозвинені яєчники і тільки на 4-8 день починається відкладання яєць. 21 червня були знайдені поодинокі яйцекладки метелика, а масова кладка відмічена 12 липня. Метелики відкладають яйця переважно з нижньої сторони листків біля центральної жилки листка в нижніх ярусах на висоті 10-80 см. Відкладені самкою яйця мають овальну форму розміром 0,7×0,9 мм. В перший день після відкладання, яйця білі, матові, потім вони починають жовтіти, і вже через 2-4 дні набувають жовтого кольору та стають прозорими. За 2-5 днів до початку вильоту скрізь оболонку яйця просвічується голівка гусениць. Появу перших гусениць було зафіксовано 6 липня, а 18 липня – масова поява. Вихід гусениць з однієї яйцекладки майже одночасний і триває лише 30-40 хвилин.

Спостереження за біологією кукурудзяного метелика показали, що в умовах Ф/Г Долина-

Агро, Черкаської області, він дає одну генерацію. У вирішенні проблеми ліквідації втрат урожаю зерна кукурудзи від кукурудзяного стеблового метелика пріоритетними заходами є:

- впровадження у виробництво високо стійких до вилягання сортів та гібридів, толерантних до гусіні;

- екологічний моніторинг агроценозів, обмеження розповсюдження патогенів ентомофагів й активізація корисної мікрофлори агротехнологічними та організаційно-господарськими заходами;

- раціональне застосування препаратів органічного синтезу аналогів речовин рослинного походження та інших біологічно активних речовин.

Найбільш доступними агротехнологічними та організаційно-господарськими засобами є підбір гарних попередників, правильний обробіток ґрунту, режим живлення та своєчасне збирання.

УДК 633.16:631.527

Лисенко А. А., аспірант

Гудзенко В. М., канд. с.-г. наук, ст. н. співробітник, завідувач лабораторії селекції ячменю

Миронівський інститут пшениці імені В. М. Ремесла НААН України

E-mail: lisenkoana89@gmail.com

ДОСЛІДЖЕННЯ ВИХІДНОГО МАТЕРІАЛУ ЯЧМЕНЮ ОЗИМОГО ДЛЯ СЕЛЕКЦІЇ В УМОВАХ ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ

Генетичною основою створення сучасних високопродуктивних сортів є вихідний матеріал. Чим більший і різноманітніший вихідний матеріал, тим результативнішою буде селекційна робота. Ще М. І. Вавилов зазначав потребу використовувати у селекції як місцевий матеріал так і світове генетичне різноманіття, що включає в себе кращі сорти з усього світу.

При використанні генетичного різноманіття в нових екологічних умовах значну увагу слід приділяти реакції рослин на стресові умови середовища. Залежно від рівня стресу відбувається ослаблення чи посилення прояву окремих господарсько-цінних ознак й біологічних властивостей.

Дослідження та накопичення такого матеріалу не можливе без створення колекції генетичних ресурсів. Сорти колекції можуть бути джерелом як окремих ознак так і їх різноманітних поєднань. З метою виділення генетичних джерел за: продуктивним та адаптивним потенціалом, зимо-морозостійкістю, посухостійкістю, стійкістю до вилягання, стійкістю до основних збудників хвороб в умовах Лісостепу України, під урожай 2019 р. висіяні 76 зразків ячменю озимого різного еколого-географічного походження (з Франції, Німеччини, Сирії, Сербії, Чехії, Росії, Швеції, Великобританії, Польщі та України).

Одним з основних методів створення та дослідження вихідного матеріалу є гібридиза-

ція. Вона дає можливість отримати форми з новою комбінацією цінних ознак. Для виявлення закономірностей успадкування комбінаційної здатності гібридів ячменю озимого за елементами продуктивності, в 2018 р. проведено схрещування за неповною топкросною схемою. В якості батьківських компонентів схрещування використано, виділені на попередніх етапах роботи, джерела господарсько-цінних ознак різного еколого-географічного походження: сорти з Німеччини ('Scarpia', 'Titus', 'Maybrit'), Росії ('Самсон', 'Федор'), сорти Селекційно-генетичного інституту – Національного центру насінництва і сортовивчення НААН України ('Айвенго', 'Абориген') та перспективну селекційну лінію Миронівського інституту пшениці імені В.М. Ремесла НААН України Паллідум 5110. Тестери – адаптовані до умов Лісостепу України сорти Миронівського інституту пшениці імені В.М. Ремесла НААН України: 'МІП Ясон', 'МІП Статус', 'МІП Дарій', 'МІП Гладіатор', 'МІП Корсар', 'Паладін Миронівський'. Середня частка зав'язування гібридного насіння була досить високою: 76,96%. Найвищий рівень зав'язування (93,18%) відмічено у комбінації 'Scarpia' × 'МІП Дарій', а найнижчий (44,50%) в комбінації 'Айвенго' × 'МІП Корсар'. Отримане насіння F₁ висіяне під урожай 2019 р.